

UNELE ASPECTE ALE CONTRACTULUI DE ANTREPRIZĂ

SOME ASPECTS OF THE ENTERPRISE CONTRACT

CZU: 347.44:334.012

<https://doi.org/10.59295/spd2025j.43>

Natalia CHIBAC

ORCID: 0000-0003-3934-0777

E-mail: crustakn70@gmail.com

Universitatea de Stat din Moldova, Chișinău, Republica Moldova

Summary. *The chosen topic is intended to analyze the business contract, which is one of the most widespread and frequently used in obligatory relations in civil law. One of the key instruments of civil law regulation is the contract, with the help of which the subjects of civil affairs can freely and unhindered enter into significant legal relations. Research methods: logical method, method of analysis of normative legal acts (analysis of not only domestic national legislation, but also foreign legislation), comparative legal analysis, method of legal modeling. Contractual relationships, despite a certain complexity, still remain among the most used in everyday life. A clear and detailed examination of the elements of the contract confirmed that the essential clauses of the contract are the subject matter, the term of execution and the price.*

Keywords: *construction contract, conclusion of the contract, essential terms of the contract, parties to the contractual relationship.*

INTRODUCERE

Tema aleasă are menirea de a face o analiză a contractului de antrepriză, care este unul dintre cele mai răspândite și frecvent utilizate în raporturile obligaționale din dreptul civil. Unul dintre instrumentele cheie ale reglementării dreptului civil este contractul, cu ajutorul căruia subiecții afacerii civile pot intra liber și nestingherit în raporturi juridice semnificative. Printre varietatea structurilor contractuale din punct de vedere al dreptului obligațional, contractul de antrepriză ocupă unul dintre locurile principale.

Relevanța subiectului se datorează faptului că în lumea modernă există un număr mare de raporturi de drept civil care necesită o reglementare adecvată nu numai din punct de vedere al legii, ci și din partea părților contractuale. În condițiile dezvoltării active a relațiilor de piață în societate, contractul continuă să ocupe unul dintre locurile de frunte în lista celor mai utilizate forme de reglementare a dreptului civil. Utilizarea sa frecventă în diverse domenii: în construcții, reparații, proiectare, producție și alte domenii indică necesitatea unei analize aprofundate a mecanismelor juridice ale fiecărui tip de raport contractual în mod separat.

MATERIAL ȘI METODE

Alegerea temei se datorează atât interesului personal pentru studierea acestui contract particular din punct de vedere al obligațiilor, cât și aplicării sale largi în diverse

sfere ale vieții. Un contract de antrepriză diferă de alte contracte prin faptul că obiectul său nu este pur și simplu prestarea unui serviciu, ci primirea unui rezultat material, măsurabil. Interesul a fost stârnit și de prezența unui număr mare de practici judiciare privind litigiile contractuale. Acest lucru ne poate indica faptul că, în ciuda reglementării legislative relativ detaliate, un contract de antrepriză rămâne o sursă de multe probleme practice.

Metodele de cercetare utilizate în procesul de scriere au fost diferite. În primul rând, a fost vorba, desigur, de metoda cunoașterii științifice, deoarece cercetarea a necesitat un studiu aprofundat al obiectului contractului folosind diverse lucrări, articole, monografii și manuale. Nu mai puțin importantă este metoda de analiză a surselor de reglementare și juridice, deoarece o mare parte a informațiilor privind relațiile contractuale pot fi găsite în diverse legi. Studiul include, de asemenea, metode precum: analiza juridică comparativă, abordarea istorică a studiului subiectului, precum și metoda de analiză a practicii judiciare.

REZULTATE ȘI DISCUȚII

Contractul capătă o semnificație deosebită în condițiile moderne de dezvoltare a diverselor tehnologii în toate sferele vieții cetățenilor. Adesea, părțile se confruntă cu dificultăți în stabilirea termenilor contractului, distribuirea riscurilor și stabilirea răspunderii pentru neîndeplinirea necorespunzătoare sau neîndeplinirea totală a obligațiilor lor. Aceste circumstanțe necesită clarificarea și distribuirea clară a normelor juridice, precum și elaborarea unor recomandări pentru aplicarea acestora. Legislația actuală, în ciuda faptului că conține în prevederile sale norme care reglementează acest tip de relații, prezintă încă o serie de lacune care necesită o analiză doctrinară. Analiza naturii juridice a contractului, clasificarea acestuia, drepturile și obligațiile părților, precum și posibilele modalități de protejare a drepturilor încălcate sunt câteva probleme importante pentru înțelegerea și aplicarea respectivului contract.

Legislația civilă actuală a Republicii Moldova consideră contractul ca fiind o obligație contractuală în baza căreia o parte, numită antreprenor, se obligă să execute anumite lucrări pentru cealaltă parte, numită client, pe propriul risc. Clientul se obligă să accepte lucrarea și să plătească prețul convenit pentru lucrarea efectuată. Cu alte cuvinte, contractul este un document oficial în baza căruia ambele părți (antreprenorul și clientul) convin asupra obligațiilor, condițiilor de muncă, termenelor de executare și a termenelor limită de plată. Contractul este unul dintre principalele tipuri de contracte civile care reglementează relațiile care apar în procesul de executare a anumitor lucrări la comandă. În Republica Moldova, aceste relații sunt reglementate de Codul Civil, precum și de alte acte normative care decurg din tipul de relații contractuale. Definiția contractului se găsește în art. 1352 din Codul Civil al Republicii Moldova[1].

Este de remarcat faptul că trăsătura distinctivă a unui contract de antrepriză este aceea că obligațiile antreprenorului nu vizează procesul de muncă în sine, cum ar fi, de exemplu, într-un contract de prestări servicii, ci atingerea unui rezultat specific. Știința

juridică și opinia multor autori clasifică acest contract drept o obligație de a executa o muncă, în care locul cheie îl ocupă atât forma juridică a acordului, cât și consecințele materiale ale executării acestuia.

Conceptul de contract de antrepriză acoperă o listă extinsă de obligații pentru executarea acestuia legate de producție, construcție, reparații și alte tipuri de lucrări. Tocmai o gamă atât de largă de acțiuni duce la împărțirea contractului în tipuri specifice, în funcție de obiectul și esența unui anumit acord. Datorită flexibilității și amplitudinii sale de aplicare, un contract de antrepriză joacă un rol important în circulația civilă, economie și reglementarea relațiilor de afaceri dintre persoanele din societate.

Din definiție rezultă mai multe caracteristici ale acestui contract, și anume - contractul de antrepriză este sinalagmatic, oneros și consensual și se referă la contracte de prestare a serviciilor și de executare a lucrărilor. Natura consensuală a contractului de antrepriză implică și, la atingerea tuturor obiectivelor contractului, asigură satisfacerea a două interese contrare ale părților care participă la raporturile juridice civile în cauză. Din aceasta rezultă o formulă simplă: dacă una are nevoie să primească un beneficiu sub forma rezultatului final al lucrării efectuate, atunci cealaltă persoană are întotdeauna nevoie să primească un beneficiu (remunerație) exprimat într-o sumă de bani, a cărei valoare este determinată de costul lucrării efectuate. Contractul de antrepriză este reciproc avantajos pentru ambele părți. Lucrul antreprenorului va fi plătită, iar clientul va primi rezultatul lucrului efectuat. Ambele părți au drepturile și obligațiile lor, din care rezultă conceptul de contract sinalagmatic. Un contract sinalagmatic, cu alte cuvinte, este un acord care prevede drepturi și obligații reciproce ale părților. Îndeplinirea drepturilor și obligațiilor reciproce ale părților prevede caracterul reciproc al unui astfel de acord, și anume că îndeplinirea obligațiilor uneia dintre părți este condiționată de îndeplinirea obligațiilor celeilalte părți.

În dreptul roman, doar contractele reciproce care prevedeau prestații egale și echivalente[2] erau considerate sinalagmatice, inclusiv contractele de vânzare-cumpărare, închiriere și societate, dar nu și alte contracte bilaterale. În practică și în viața de zi cu zi, este în general acceptat faptul că un contract este considerat încheiat din momentul în care termenii esențiali ai contractului sunt conveniți între client și antreprenor. Momentul încheierii contractului este momentul în care contractul dobândește forță juridică și intră în vigoare[3, p.77-81]. Este necesar de remarcat faptul că un contract de antrepriză nu este real, deoarece intră în vigoare nu din momentul transmiterii bunului, ci din momentul în care părțile ajung la un acord - adică din momentul semnării contractului, chiar dacă lucrarea nu a început încă. Acest fapt face ca contractul de antrepriză să fie consensual.

Scopul economic al contractului pentru antreprenor este de a găsi o aplicație pentru activitatea sa profesională, de a efectua o anumită lucrare și de a oferi clientului rezultatul necesar, primind o recompensă pentru aceasta. Scopul clientului este de a găsi un specialist care să execute lucrarea de care are nevoie la comandă. În cadrul acestui contract, clientul este interesat de rezultatul final al lucrării și de calitatea lucrării efectuate

și este obligat să plătească pentru serviciile antreprenorului. La încheierea contractului, se stabilesc anumite date de începere și de încheiere a lucrării. Acest termen este cel mai adesea stabilit de client, dar, de asemenea, în funcție de circumstanțe și de forță majoră, lucrarea poate fi depusă nu la timp, ci prin notificarea clientului despre acest lucru și cu permisiunea acestuia. Cu toate acestea, în practică, cel mai adesea se stabilesc termene clare. Antreprenorul însuși are dreptul de a alege și organiza procesul de executare a lucrării, dar sarcina sa principală rămâne finalizarea acesteia la timp și eficient. Antreprenorul poate, de asemenea, să angajeze mai multe persoane pe propria răspundere, crescând structura contractului prin așa-numitul „contract general și subcontractare”. Legea nu limitează numărul de subcontractanți pe care antreprenorul general îi poate atrage în cadrul unuia sau mai multor proiecte[4, p.93-95]. Această structură este foarte des practică în antreprenoriatul de construcții, unde este nevoie de un număr mai mare de persoane, a căror muncă este necesară pentru atingerea rezultatelor cerute și așteptate.

Specificitatea contractului constă în faptul că executarea lucrării de către antreprenor are ca scop atingerea unui anumit rezultat, de exemplu, fabricarea unui bun, repararea acestuia, îmbunătățirea sau modificarea proprietăților sale de consum, sau obținerea unui rezultat care are o expresie materială specifică și distinctă de cea a prestatorului. Cu alte cuvinte, executarea lucrării sau prestarea oricăror servicii specifice este un aspect cheie al contractului, diferențiindu-l de alte raporturi de drept civil. Contractul, prin structura sa, este reciproc avantajos, fiecare parte având propriul interes și urmărind propriul scop economic. Conform art.1352, alin.2 CC RM, obiectul contractului poate fi fabricarea sau prelucrarea unui bun, alte rezultate obținute ca urmare a executării lucrării. Din această regulă rezultă că respectivul contract poate fi un anumit instrument care oferă antreprenorului posibilitatea de a-și iniția și dezvolta afacerea sau, în același timp antreprenorul să poată angaja în diverse tipuri de activități și primi anumite venituri.

Accentul funcțional al lucrării efectuate influențează asupra formei rezultatului final. Acesta poate fi: crearea unui lucru nou prin fabricarea sau prelucrarea unui lucru existent, îmbunătățirea sau modificarea proprietăților de consum ale unui lucru nou prin fabricarea sau prelucrarea bunurilor existente aparținând clientului sau obținerea unui alt rezultat care vizează clientul însuși, caracterizat printr-o formă obiectivă de exprimare și izolare de antreprenor[5, p.101-103]. Un contract de antrepriză este adesea utilizat în domenii absolut diverse. Poate fi folosit atât pentru crearea unei capodopere cinematografice, cât și pentru construcția unui complex, unde în timpul producției se va aplica nu numai dreptul la construcția în sine, ci și la producerea diverselor lucrări de proiectare pe șantierul de construcții.

Un contract de antrepriză, datorită specificității obiectului său, reglementării sale legale și altor aspecte, ocupă primul loc în grupa obligațiilor de prestare a unei munci și în sistemul contractelor comerciale încheiate de entități cu diverse forme de proprietate. După cum s-a menționat anterior, un contract este utilizat pe scară largă în domeniul activității antreprenoriale și în viața de zi cu zi a oamenilor. Este utilizat pentru obligațiile de prestare a unei munci care are un rezultat separabil de munca lor. Specifi-

citarea utilizării acestui contract este mare, începând de la crearea oricărui lucru la comandă și terminând cu construirea unui obiect de amplasare. Diferența dintre posibilele lucrări dintr-un contract de antrepriză indică abordări diferite de soluționare a litigiilor, drept urmare se formează o practică judiciară contradictorie în astfel de cazuri.

Contractul are un traseu lung și complex de dezvoltare istorică. Codul Civil al Republicii Moldova consideră esența contractului nu lucrarea în forma sa independentă, ci realizarea rezultatului lucrării. Deși pot exista dezacorduri în această parte, întrucât art.1352 CC RM indică atât procesul de „lucrare anumită”, cât și „acceptarea lucrării”. Adică, atât faptul procesului în sine, cât și al realizării rezultatului cerut de client este important. Rezultă de aici că imposibilitatea antreprenorului de a transfera rezultatul tangibil către client atrage inevitabil imposibilitatea realizării scopului contractului. Cu alte cuvinte, lucrarea trebuie executată și rezultatul convenit în prealabil între părți trebuie atins.

Termenul „clauze esențiale ale contractului” este unul dintre conceptele centrale ale dreptului contractelor. Codul Civil al Republicii Moldova, în art. 1027 alin.2, oferă următoarea definiție a „clauzelor esențiale” ale contractului: „Sunt esențiale clauzele care sunt stabilite ca atare prin lege, care reies din natura contractului sau asupra cărora, la cererea uneia din părți, trebuie realizat un acord”. Rezultă că aceste clauze trebuie să fie prezente în contract, fără ele tranzacția fiind considerată nulă. Într-un contract de antrepriză se disting următoarele clauze esențiale, și anume, obiectul contractului, strict definit de către client, și termenul în care antreprenorul trebuie să finalizeze lucrarea. Legislația nu menține uniformitatea terminologiei în definirea obiectului contractului în sine. Din aceasta, putem concluziona că, probabil, legiuitorul ne indică obiectul contractului ca fiind lucrare, iar rezultatul lucrării este deja subînțeles în definiția însăși.

Clauzele esențiale ale contractului pot include și clauze privind termenii de executare a lucrărilor, care determină perioada în care antreprenorul este obligat să execute lucrarea, inclusiv datele de începere și de încheiere a lucrării în ansamblu, precum și etapele individuale ale acesteia. Un termen în dreptul civil este un concept juridic care înseamnă fie un moment în timp, fie o perioadă de timp, a cărei început sau expirare este asociată cu apariția consecințelor juridice. Calculul termenului este definiția așa-numitelor „coordonate abstracte” (începutul sau sfârșitul termenului, întreruperea acestuia etc.). În art. 1360 alin. 1 CC RM sunt stabilite unele indicatori prin care părțile contractante pot stabili termenii: „Părțile contractante pot conveni asupra unui termen general de executare, iar în caz de necesitate, și asupra termenului de demarare a lucrărilor, asupra termenului de executare a unor părți din lucrare și asupra termenului de finisare a lucrării”. Această normă permite părților să discute și să stabilească orice interval de timp convenabil pentru ele și le permite să finalizeze lucrarea la timp pentru a-și atinge rezultatul. De asemenea, se menționează că termenii pot fi modificați doar prin acordul reciproc al părților. Clientul nu va avea dreptul să solicite livrarea lucrării înainte de termenele stabilite, dar antreprenorul trebuie să aibă și timp să o finalizeze și să obțină rezultatul dorit. După cum arată practica, cel mai adesea termenele limită din

contract sunt stabilite clar folosind date calendaristice, de exemplu: „de la 01.04.2025-01.07.2025”. Sau „în termen de 30 de zile lucrătoare de la data încheierii contractului”. Contractul se încheie într-o formă convenabilă atât pentru client, cât și pentru antreprenor, dar condițiile esențiale, cum ar fi obiectul și termenii, trebuie să fie clar specificate.

Indicatorii principali cu privire la contract sunt cei, care se reflectă direct sau indirect în lege. Există însă trei caracteristici necesare și suficiente (îndestulătoare) pentru a distinge contractual de antrepriză.

În primul rând, executarea lucrării în conformitate cu sarcina clientului. Întrucât totul va fi specificat și anunțat în prealabil în contract, antreprenorul trebuie să respecte toate instrucțiunile clientului și să le respecte cu strictețe, fără a depăși autoritatea sa. Această limitare i-a permis lui K. N. Annenkov să atribuie contractului de antrepriză comanda[6], „care diferă de un contract obișnuit doar prin faptul că obiectul comenzii poate fi fabricarea doar a unor lucruri determinate individual, în timp ce obiectul contractului este executarea unei întregi întreprinderi, uneori constând din obiecte foarte diverse”[7, p.181-189].

În al doilea rând, acestea sunt obligațiile antreprenorului de a executa lucrarea și de a o transfera clientului, precum și obligațiile clientului de a o accepta și de a o plăti.

A treia caracteristică poate fi atribuită faptului că, ca orice alt contract din dreptul civil are propriul său caracter individual. Prin urmare, se poate constata că procesul de aplicare a legii se reduce la faptul că, mai întâi, se stabilește conformitatea unui contract specific cu caracteristicile menționate ale contractului, care îi sunt de fapt caracteristice, și numai după aceasta pot fi extinse la contract regulile incluse în regimul juridic special stabilit pentru contract.

În lumea modernă, rolul relațiilor contractuale este în creștere, deoarece toate părțile implicate în relațiile analizate au propriul obiectiv economic, iar volumul de muncă crește în fiecare zi. O listă imensă de posibilități, obiecte și volume de contracte permite acestora să își găsească locul în diverse domenii. Pe baza acestui fapt, fiecare tip de relație contractuală are propriile caracteristici specifice, deoarece vizează obținerea de rezultate în diferite industrii.

În ciuda istoriei sale îndelungate, contractul de antrepriză este o instituție în curs de dezvoltare, deoarece în condițiile relațiilor economice și de altă natură internaționale sunt introduse în acesta tipuri de acorduri bine-cunoscute, tipice sistemului juridic anglo-saxon, formularele FIDIC, EPC, EPCM, EPCS [8]. Aceste formulare au o structură complexă și afectează mai mult contractele de construcții, dar, în ciuda acestui fapt, ele câștigă în continuare o popularitate tot mai mare în domeniul construcțiilor și al relațiilor internaționale.

CONCLUZII

Inițial, este necesar de menționat că un contract de antrepriză ocupă un loc special în sistemul obligațional de drept civil. Un contract de antrepriză este un acord în baza căruia o parte, numită antreprenor, se angajează să execute un anumit tip de lucrare în

termenul stabilit, iar clientul se angajează să accepte lucrarea și să plătească integral remunerația pentru aceasta, așa cum s-a discutat la încheiere sau s-a indicat în scris.

O examinare clară și detaliată a elementelor contractului a confirmat că clauzele esențiale ale contractului sunt obiectul, termenul de executare și prețul. Ar fi incorect să se facă distincția între clauzele esențiale și garanțiile de calitate, răspunderea părților pentru îndeplinirea necorespunzătoare a obligațiilor, deoarece toate clauzele au propria lor importanță în contract. O categorie separată poate fi, de asemenea, desemnată și evidențiată documentația proiectului, unele cerințe tehnice, procedura de recepție a lucrărilor, deoarece lacunele în aceste aspecte sunt uneori subiecte cheie și principale în litigii.

Datorită faptului că contractul este complex și conține multe aspecte, se poate încerca sistematizarea mecanismelor de soluționare extrajudiciară a litigiilor, de exemplu, prin mediere.

REFERINȚE:

1. Codul civil al Republicii Moldova, Legea nr.1107 от 06.06.2002. Republicat în: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.66–75 din 01.03.2019 (în continuare – CC RM).
2. Din limba latină - contractus bilateralis aequales. Disponibil: <https://bigenc.ru/c/sinallagmaticeskii-dogovor-abcdcf> [Accesat 12.06.2025].
3. ЕРШОВ И.И. Проблема соотношения взаимных (синаллагматических) обязательств с консенсуальными и реальными договорами. В: *ГЛАГОЛЬ ПРАВОСУДИЯ* 1(5), 2013, с.77-81. Доступно: <https://cyberleninka.ru/article/n/problema-sootnosheniya-vzaimnyh-sinallagmaticeskikh-obyazatelstv-s-konsensualnymi-i-realnymi-dogovorami> [Accesat 23.05.2025].
4. ХАКИМЯЗНОВА Е.А. Особенности договора строительного подряда. В: *Вестник магистратуры № 6-1(93)*, 2019, с.93-95. Доступно: <https://cyberleninka.ru/article/n/osobennosti-dogovora-stroitel'nogo-podryada/viewer> [Accesat 21.05.2025].
5. БРАТИЩЕВ И.Д., НАИБХАНОВА Р.И. Договор подряда в современном гражданском праве. В: *ВЕСТНИК ИНСТИТУТА МИРОВЫХ ЦИВИЛИЗАЦИЙ. Том 10 № 3(24)*, 2019, с.101-103. Доступно: <https://cyberleninka.ru/article/n/dogovor-podryada-v-sovremennom-grazhdanskom-prave/pdf> [Accesat 20.05.2025].
6. În acest context a se înțelege a da comandă de ceva, din limba rusă – заказ.
7. АННЕНКОВ К.Н. Система русского гражданского права. Отдельные виды обязательств: Учебник. Книга 4. Санкт-Петербург: Типография М.М.Стасюловича, 1904, с.181-189. Доступно: <https://dspace.spbu.ru/bitstreams/878ea732-6bee-40d3-bbf3-5e4ecf12fe41/download> [Accesat 15.05.2025].

8. MOREANU Daniel. *Contractul FIDIC*. Contractele FIDIC sunt contracte standard în domeniul construcțiilor și instalațiilor, utilizate drept modele de referință pe plan internațional. Acestea au fost elaborate de Federația Internațională a Inginerilor Consultanți (de unde provine și acronimul FIDIC – Fédération Internationale Des Ingénieurs-Conseils), fondată în anul 1915 de trei state europene (Belgia, Franța și Elveția). Disponibil: <https://www.revistaconstructiilor.eu/index.php/2015/04/10/consultanta-juridica-ce-sunt-contractele-fidic-si-de-ce-ar-trebui-sa-le-folosim-in-domeniul-constructiilor/> [Accesat 20.05.2025].